

Boodschap ter gelegenheid van de zesde

Wereldziekendag

(11 februari 1998)

Dierbare broeders en zusters

1. De viering van de volgende *Wereldziekendag*, op 11 februari 1998, zal plaatsvinden in het heiligdom van Loreto. De gekozen plek, die ons herinnert aan het moment waarop het Woord door de hand van de heilige Geest vlees werd in de schoot van de Maagd Maria, nodigt ons uit om onze blik te richten op het mysterie van de Menswording.

Op mijn herhaalde pelgrimstochten naar dit “eerste internationaal bekende heiligdom, gewijd aan de Maagd en eeuwenlang het ware met Maria verbonden hart van het christendom”,¹ heb ik altijd de bijzondere nabijheid ervaren van de zieken die hier vol vertrouwen in groten getale naartoe komen. “Waar kunnen zij bovendien beter ontvangen worden dan in het huis van Haar die wij in de ‘Loreto-litanieën’ aanroepen als ‘het welzijn der zieken’ en ‘de troosteres van de lijdenden?’”²

De keuze voor Loreto sluit dan ook nauw aan bij de lange traditie van de liefdevolle aandacht van de kerk voor hen die lichamelijk en geestelijk lijden. Het zal de gelovigen zeker sterken om, in vertrouwen op de voorspraak van Maria, tot de Heer te bidden voor de zieken. Deze belangrijke gebeurtenis biedt de kerkelijke gemeenschap tevens de gelegenheid om in vrome meditatie stil te staan bij het Heilige Huis, de *icoon* van zo een fundamenteel gebeuren en mysterie als de Vleeswording van het Woord, om het licht en de kracht te ontvangen van de Geest, die het menselijk hart omvormt tot een *huis van hoop*.

2. “Het Woord is vlees geworden” (Joh 1,14). Het heiligdom van Loreto is de plaats bij uitstek om de diepe betekenis van deze woorden van de evangelist Johannes te doorgronden. Binnen de muren van het Heilige Huis spreekt Jezus Christus, “God met ons”, op bijzonder krachtige wijze tot ons over de liefde van de Vader (vgl. Joh 3,16), die in de verlossende Incarnatie op de meest verheven manier tot uitdrukking gekomen is. Op zoek naar de mens werd God zelf mens en sloeg zo een brug tussen de goddelijke transcendentie en het menselijk bestaan. “Hij die bestond in goddelijke majesteit, heeft zich niet willen vastklampen aan de gelijkheid met God: Hij heeft zich van zichzelf ontdaan ... Hij werd gehoorzaam tot de dood, tot de dood aan een kruis” (Fil 2,6-8). Christus is niet gekomen om onze nood weg te nemen, maar om erin te delen en, door onze nood op zich te nemen, er een verlossende betekenis aan te verlenen: door deelgenoot te worden aan het menselijk bestaan met al zijn beperkingen en leed, heeft Hij verlossing gebracht. De verlossing die door Hem is bewerkstelligd en waarvan de gezangen van zieken reeds een voor-

1. *Brief aan de hoog-erwaarde Pasquale Macchi*, pauselijk gezant voor het heiligdom van Loreto, 15 augustus 1993)

2. *T.a.p.*

afschaduwung vormden, ontsluit een *horizon van hoop* voor allen die een moeilijke periode van lijden doormaken.

3. “*Door het werk van de heilige Geest.*” Het mysterie van de Menswording is het werk van de Geest, die in de Drie-eenheid de Persoon-liefde is, de ongeschapen gave, de eeuwige bron van ieder gunst die van God voort komt in de scheppingsorde, het directe beginsel en, in zekere zin, het subject van Gods zelf-mededeling in de orde van de genade.³ Aan Hem is 1998 gewijd, het tweede jaar van de onmiddellijke voorbereiding op het Jubileum van het Jaar 2000.

Uitgestort in ons hart, schenkt de heilige Geest ons een onuitsprekelijk besef van de “nabije God”, die ons door Jezus Christus geopenbaard is: “En het bewijs dat ge zonen zijt: Hij heeft de Geest van zijn Zoon in ons hart gezonden, die roept: Abba, Vader!” (Gal 4,6). Hij is de ware *hoeder van de hoop* van alle mensen, in het bijzonder van hen die “de eerstelingen van de Geest hebben ontvangen” en “wachten op de verlossing van hun lichaam” (vgl. Rom 8,23). In het hart van de mens wordt de heilige Geest, zoals verkondigd in de liturgische sequens van het Pinksterfeest, de ware “vader van de armen, schenker van gaven” en “licht van de harten”; Hij wordt de “dierbare gast van de ziel”, die “rust” schenkt in vermoeidheid, “beschutting” tegen de “hitte” van de dag en “troost” te midden van alle zorgen, strijd en gevaren van elke levensperiode. Het is de Geest die het menselijk hart de kracht geeft om moeilijke situaties onder ogen te zien en te boven te komen.

4. “*In de schoot van de Maagd Maria.*” Als we de muren van het Heilige Huis aanschouwen, lijken we nog de echo te horen van de woorden waarmee de Moeder van de Heer haar instemming en medewerking uitsprak aan Gods verlossingsproject: *ecce*, grootmoedige prijs-gave; *fiat*, vertrouwensvolle onderwerping. Toen zij aldus *pure capaciteit voor God* geworden was, heeft Maria haar leven lang meegewerkt aan het verlossingswerk van haar Zoon Jezus.

In dit tweede voorbereidingsjaar op het Jubileum, moet Maria vooral worden beschouwd en nagevolgd “als de vrouw die trouw was aan de stem van de Geest, als de vrouw van stilte en luisteren, als de vrouw van het hopen die zoals Abraham de wil van God wist te aanvaarden, ‘hopend tegen alle hoop in’ (Rom 4,18)”.⁴ Toen ze zichzelf de *dienstmaagd des Heren* noemde, wist Maria dat ze zich ook ten dienste stelde van zijn liefde voor de mensen. Door haar voorbeeld helpt zij ons begrijpen dat de onvoorwaardelijke aanvaarding van Gods soevereiniteit de mens in een positie van volmaakte openheid plaatst. Zo wordt de Maagd het beeld van oplettende aandacht voor en erbarmen met de lijdenden. Het is veelzeggend dat zij, na aandachtig naar de boodschap van de engel geluisterd te hebben, naar Elisabet snelde om haar te dienen. Later, in de pijnlijke situatie van het bruidspaar in Kana, schoot ze direct te hulp toen er een beroep op haar gedaan werd en vormde zo een sprekende weerspiegeling van Gods voorzienige liefde. De *dienstbaarheid* van de Maagd manifesteerde zich op maximaal niveau in de wijze waarop zij deelde in het lijden en sterven van haar Zoon, toen ze aan de voet van het kruis haar missie als Moeder van de Kerk aanvaardde.

Kijkend naar haar, *Welzijn der zieken*, hebben vele christenen door de eeuwen heen geleerd om hun zorg voor de zieken in moederlijke tederheid te hullen.

5. De beschouwing van het mysterie van de Menswording, die het Huis in Loreto zo direct oproept, sterkt het geloof in het verlossende werk van God, die in Christus de mens heeft bevrijd van zonde en dood en zijn hart heeft opengesteld voor de hoop op nieuwe hemelen en een nieuwe aarde (vgl. 2Pe 3,13). In een wereld die wordt verscheurd door lijden, tegenstellingen, egoïsme en geweld, leeft de gelovige in het besef dat “de hele natuur kreunt en barensweeën lijdt, altijd door” (Rom 8,22) en zet hij zich in om in woord en daad te getuigen van de Verrezen Heer. Daarom heb ik in de apostolische Exhortatie *Tertio millennio adveniente* de gelovigen gevraagd om oog te hebben voor “de tekenen van hoop ... die

3. Vgl. Johannes Paulus II, Encycliek *Dominum et vivificantem* (18 mei 1986), 10.

4. Johannes Paulus II, apostolische Exhortatie *Tertio millennio adveniente* (10 november 1994), 48.

ondanks de schaduwen waardoor ze vaak voor onze ogen verborgen blijven, in het laatste deel van deze eeuw aanwezig zijn” en bijzondere aandacht te schenken aan “de vorderingen op wetenschappelijk en technisch gebied en vooral op het gebied van de geneeskunde in dienst van het menselijk leven”.⁵ Het succes dat is geboekt bij de overwinning van ziekten en het verlichten van lijden, moet ons echter niet blind maken voor de talloze situaties waarin de centrale plaats en waardigheid van de menselijke persoon worden genegeerd en vertreden, zoals gebeurt wanneer de gezondheidszorg wordt beschouwd in termen van winst in plaats van als een ruimhartige dienst aan de naaste, wanneer het gezin er bij gezondheidsproblemen alleen voor staat en wanneer de zwakste groepen in de samenleving gedwongen worden de gevolgen van onrechtvaardige negering en discriminatie te dragen.

Ter gelegenheid van deze *Wereld-ziekendag* wil ik de kerkelijke gemeenschap aansporen om zich met hernieuwde inzet sterk te maken voor de hervorming van de menselijke samenleving tot een ‘huis van hoop’, in samenwerking met alle gelovigen en mensen van goede wil.

6. Dit streven vereist dat de *kerkelijke gemeenschap* ook werkelijk gemeenschap uitstraalt: slechts waar mannen en vrouwen door te luisteren naar het Woord, te bidden en de sacramenten te vieren, tot “één hart en één ziel” worden, groeit de broederlijke solidariteit en de bereidheid om goederen te delen. Dan worden de woorden van Paulus aan de christenen in Korinthe werkelijkheid: “Wanneer één lid lijdt, delen alle ledematen in het lijden” (1Kor 12,26).

In haar voorbereiding op het Grote Jubileum van het Jaar 2000 wordt de kerk opgeroepen om haar inspanningen te verdubbelen om de gemeenschap waarop de apostel in zijn woorden doelt, te vertalen in concrete projecten. Diocesen, parochies en alle andere gemeenschappen binnen de kerk moeten zich inzetten om onderwerpen op het gebied van gezondheid en ziekte in het licht van het Evangelie onder de aandacht te brengen; de bevordering en

bescherming van het leven en de waardigheid van de menselijke persoon te stimuleren, vanaf de conceptie tot aan de natuurlijk dood; en hun keuze voor de armen en mensen aan de zijlijn concreet en zichtbaar te maken – wat de laatstgenoemde groep betreft, de slachtoffers van de nieuwe sociale ziekten, de gehandicapten, de chronisch zieken, de stervenden en zij die door politieke of sociale onrust gedwongen worden hun land te verlaten en in preciaire of zelfs onmenselijke omstandigheden te leven, moeten met liefderijke aandacht omringd worden.

Gemeenschappen die in staat zijn een authentieke, evangelische *diakonia* te verwezenlijken door in de armen en zieken “hun Heer en Meester” te zien, belichamen daarmee een duidelijk getuigenis van de Verrijzenis en leveren een bijdrage aan een effectieve vernieuwing van de hoop “op de definitieve komst van het Koninkrijk van God”.

7. *Beste mensen die ziek zijn*, er wordt een bijzondere plaats voor u ingeruimd in de kerkelijke gemeenschap. Het lijden waarmee u moet leven en de wens om weer gezond te worden, maken u bij uitstek ontvankelijk voor de waarde van de hoop. Ik vertrouw uw verlangen naar lichamelijk en geestelijk welzijn toe aan de voorspraak van Maria en moedig u aan om dat verlangen te verlichten en te verheffen met de theologische deugd van de *hoop*, een geschenk van Christus.

Hoop zal u helpen om een nieuwe betekenis aan het lijden te geven en het om te vormen tot een *weg van zaligmaking*, een gelegenheid voor evangelisatie en verlossing. Ja, lijden kan ook een positieve betekenis hebben voor de mens en voor de maatschappij zelf, omdat het geroepen is om een vorm van deelname te worden aan het heilzame lijden van Christus en aan zijn verrijzenisvreugde en daarom een kracht van heiliging en opbouw van de kerk.⁶ Uw ervaring van de pijn, naar voorbeeld van Christus’ pijn en beziel door de heilige Geest, zal getuigen van de triomferende kracht van de Verrijzenis.

8. De beschouwing van het Heilige

5. *Tertio millennio adveniente*, 46.

6. Johannes Paulus II, postsynodale apostolische Exhortatie *Christi-fideles laici* (30 december 1988), 54; vgl. Johannes Paulus II, apostolische Brief *Salvifici doloris* (11 februari 1984), 23.

Huis voert onze gedachten vanzelf naar het gezin uit Nazaret, dat genoeg beproevingen kende: het wordt in een liturgisch gezang omschreven als “ervaren in het lijden”.⁷ Dat “heilige, lieflijke huis”⁸ viel echter ook de zuiverste blijdschap ten deel.

Het is mijn wens dat vanuit dat huis het geschenk van sereniteit en vertrouwen alle menselijke gezinnen die door lijden getroffen zijn, mag bereiken. Terwijl ik de kerkelijke en burgerlijke gemeenschap oproep om hun verantwoordelijkheid te nemen voor de moeilijke situatie waarin veel gezinnen zich bevinden, gebukt gaand onder de last van de ziekte van een familielid, herinner ik u eraan dat het gebod van de Heer om de zieken op te zoeken, allereerst gericht is aan de verwanten van de zieke. De zorg voor zieke familieleden kan, wanneer die wordt verleend in een geest van liefdevolle opoffering, gesteund door geloof, gebed en de sacramenten, omgevormd worden tot een onvervangbaar therapeutisch middel voor de zieken en kan voor iedereen een gelegenheid worden om kostbare menselijke en geestelijke waarden te ontdekken.

9. In dit verband gaan mijn gedachten met name uit naar *medewerkers in de gezondheidszorg en pastoraal werkers*, zowel professionele krachten als vrijwilligers, die voortdurend in de nabijheid van de zieken en hun behoeften leven. Ik wil hen aansporen om te allen tijde een verheven opvatting te hebben van de taak die hun is toevertrouwd, zonder zich uit het veld te laten slaan door moeilijkheden of onbegrip. Zich wijden aan de wereld van de gezondheidszorg houdt niet alleen in dat men het kwaad bestrijdt, maar bovenal dat men de kwaliteit van het leven propageert. Bovendien eert de christen, in het besef dat “de glorie van God de mens bezielt”, God in het menselijk lichaam, zowel in aansprekende aspecten als kracht, vitaliteit en schoonheid, alsook in aspecten als kwetsbaarheid en verval. Hij verkondigt altijd de transcendente waarde van de menselijke persoon, die zijn waardigheid zelfs behoudt als hij pijn heeft, ziek is en oud wordt. Dankzij zijn geloof in Christus’ overwinning

van de dood wacht hij vol vertrouwen het moment af waarop de Heer “ons armzalig lichaam zal herscheppen en het gelijkvormig maken aan zijn heerlijk lichaam, met dezelfde kracht die Hem in staat stelt het heelal aan zich te onderwerpen” (Fil 3,21).

Anders dan zij “die geen hoop hebben” (vgl. 1 Tes 4,13), weet de gelovige dat de periode van lijden een weg tot nieuw leven, genade en verrijzenis vertegenwoordigt. Hij brengt die zekerheid tot uitdrukking door een therapeutische toewijding, het vermogen om te aanvaarden en anderen te begeleiden en te delen in het leven van Christus, in de vorm van gebed en sacramenten. Zorgen voor zieken en stervenden, hulp bieden aan de mens die *uiterlijk* achteruitgaat, zodat de mens *innerlijk* van dag tot dag vernieuwd wordt (vgl. 2Kor 4,16): werkt men op die manier niet mee aan dat *proces van verrijzen* dat de Heer in de geschiedenis van de mensheid in gang gezet heeft met het Paasgeheimenis en dat aan het einde der tijden zijn volledige voltooiing zal bereiken? Geeft men daarmee geen verantwoording van de hoop (vgl. 1Pe 3,15) die ons gegeven is? Elke traan die wordt afgewist, is een verkondiging van het laatste der tijden, een voorproefje van de uiteindelijke volkomenheid (vgl. Apk 21,4 en Js 25,8).

In dit besef streeft de christelijke gemeenschap ernaar om zorg te dragen voor de zieken en de kwaliteit van het leven te vergroten, in samenwerking met alle mensen van goede wil. Zij vervult deze delicate opdracht in dienst van de mens, zowel door een respectvolle, maar vastberaden discussie aan te gaan met krachten die andere morele standpunten uitdragen, als door een positieve bijdrage te leveren aan milieuwetgeving, een gelijke verdeling van de middelen van de gezondheidszorg voor te staan en een grotere solidariteit tussen rijke en arme volken te bevorderen.⁹

10. Aan Maria, Troosteres van de lijdenden, vertrouw ik alle mensen toe die lichamelijk en geestelijk lijden, evenals degenen die in de gezondheidszorg werkzaam zijn en zich geheel aan de zorg voor de zieken wijden. Op U, Maagd van Loreto, richten wij

7. Romeins brevier, Dienst van het woord op de gedenkdag van de Heilige Familie.

8. T.a.p.

9. Vgl. *Tertio millennio adveniente*, 46.

vol vertrouwen onze blik.

We vragen U, "ons leven, onze warmte, *onze hoop*", om de genade die ons in staat stelt om het aanbreken van het derde millennium af te wachten met dezelfde gevoelens als die in uw hart klopten toen U uw Zoon Jezus verwachtte.

Moge uw bescherming ons bevrijden van pessimisme, zodat wij, omringd door de schaduwen van onze tijd, een glimp kunnen opvangen van de lichtende sporen van de aanwezigheid van de Heer.

Aan uw moederlijke tederheid vertrouwen we de tranen, zuchten en hoop van de zieken toe. Moge de balsem der vertroosting en hoop weldadig op hun wonden neerdalen. Dat hun pijn, in verbondenheid met die van Jezus, omgevormd mag worden tot een instrument van verlossing.

Moge uw voorbeeld ons ertoe brengen om ons bestaan te veranderen in een voortdurende lofzang op Gods lief-

de. Open onze ogen voor de noden van anderen, maak ons verlangend om de lijdenden te helpen, geef ons het vermogen om eenzamen gezelschap te houden en maak ons stichters van hoop waar menselijke drama's zich voltrekken.

Toon ons in elk stadium van onze weg met moederlijke liefde "uw Zoon, o barmhartige, o liefderijke, o dierbare Maagd Maria." Amen.

Vanuit het Vaticaan, 29 juni 1997, de gedenkdag van de heilige apostelen Petrus en Paulus.

JOHANNES PAULUS II

Vertaling: drs. P. de Die